

РЕЦЕНЗИЯ

**от проф. д-р Марин Русев,
СУ „Св. Кл. Охридски“, Геолого-географски факултет,
катедра Регионална и политическа география на
дисертационен труд за присъждане на
образователната и научна степен „доктор“**

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ	4.4. Науки за Земята
ДОКТОРАНТСКА ПРОГРАМА	Икономическа и социална география
АВТОР	Катрин Евгениева Гоцова
ТЕМА	Регионален анализ на разпространението на инфекциозни заболявания по селскостопанските животни в южните погранични територии на България
НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ	доц. д-р Косьо Стойчев

ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА И ПРОЦЕДУРАТА

Докторант Катрин Гоцова е дипломиран млад специалист със завършено магистърско образование по ветеринарна медицина, което вече пет години практикува в една от ветеринарните клиники на България. Според мен, проявеният от нея научен интерес към географската наука в стремежа ѝ да се усъвършенства на докторантско ниво в Геолого-географския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, катедра Регионална и политическа география трябва да се възприема като знак за изводи в няколко основни направления. Преди всичко това е предизвикателство, която тя убедено приема, независимо от очевидните още в начален етап трудно преодолими потенциални бариери от методологичен характер, произтичащи от опита да се навлезе от една към свършено друга специфична област на научното познание. На второ място това е своеобразна положителна оценка за изградения потенциал на университетската география и по конкретно – на изследователските възможности, които предлага Геолого-географски факултет, респективно една от неговите катедри – Регионална и политическа география. Важна логистична роля за това играе и усетът на нейния научен ръководител по отношение на проявеното доверие към съчетанието между докторант и дисертационна теза. Очевидна е и ползата за развитието на самата географска наука в България.

Катрин Гоцова е родена през 1993 г. Завършва средно образование през 2012 г. в Национална природо-математическа гимназия „Акад. Л. Чакалов“, София – профил „Биология“. Висше магистърско образование получава по Ветеринарна медицина в Лесотехническият университет през 2018 г. През 2019 г. е зачислена като докторант в катедра Регионална и политическа география на Геолого-географски факултет, СУ „Св. Кл. Охридски“ с Ректорска заповед РД-20-141/ 18.01.2019 г. Отчислена е с право на защита през 2022 г. (РД-20-446/ 17.02.2022 г).

Процедурата по защита на дисертационния труд започва с предложения за отчисляване и проектосъстав на Научно жури при проведено на 23.01.2023 г. заседание на Разширен катедрения съвет на катедра „Регионална и политическа география“ (Ректорска заповед РД 38-630/ 01.12.2022 г.). Те са потвърдени с решение на ФС на Геолого-географски факултет от 31.01.2023 г. и Ректорска заповед РД 38-70/ 07.02.2023 г.

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на решение от Първото заседание на Научно жури, проведено на 13.02.2023 г.

Няма процедурни нарушения, свързани с организацията на защитата на докторант Катрин Гоцова. Представените от нея документи и материали съответстват на утвърдените нормативни документи.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД, КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ, ПРЕПОРЪКИ И ПРИНОСИ

Изследователската теза на докторант Гоцова е представена в обем от 212 страници, като трябва да се отчита, че съотнесени към стандартни страници, реално те са с около 15-20 % повече. Авторът ни представя литература, съдържаща 110 заглавия на публикации, по-голямата част от които (98) са на латиница, както и 16 интернет източника. Обозначаването на основните източници е непълно. По-коректно и представително от научна гледна точка е тяхното цитиране в самия текст, както и допълнителната информация, представена под черта. Като че ли по-незабележими остават автори на изследвания по посочената или сродна тематика, които са представители на съседни или други балкански страни.

Отделно, в края на книжното тяло са приложени 4 картограми, които са носители на важна информация по темата, но в техните легенди липсват важни подробности, с които да могат ефективно да се сравняват количествено и качествено административните области по конкретни показатели. Необходимо е и да бъдат конкретно обвързани с текста.

Актуалността на дисертационния труд е безспорна, поради това че се отнася до пространствените аспекти (вкл. трансгранични) на неблагоприятни за страната ни явления със значими реални и потенциални икономически, политически, социални, екологични и прочие последици.

Намирам за излишно в заглавието да се фиксират само южните погранични територии на България, тъй като реално докторантът успява сполучливо да ни внуши дифузна трансгранична пространствена същност на изследваните инфекциозни процеси с много по-широк обхват, засягащ много от векторите на балканското ни географско положение. В горепосоченото влагам само по-широк концептуален аспект и не мисля, че би наложило каквато и да е необходимост от изменения в така предложената ни структура на дисертацията. Тя е в много добре подбрана логична съподчиненост както по отношение на основния ѝ предмет, така и спрямо последователното обектно представяне на процеси и явления в световен, континентален, балкански и национален (вкл. вътрешно-регионален) мащаб.

Изложението е богато илюстрирано с 60 таблици, диаграми, схеми и картосхеми. Част от таблиците имат съдържание с преобладаващ схематичен характер и тяхната същност би могла да се онагледят чрез по-ефективни подходи. Информативната част на някои от фигурите е затруднена от неподходящо подбран формат или големина на знаци и шрифтове.

Уводът е релевантен на работната хипотеза, но е необходимо малко по-отчетливо разграничаване същността на текстовете, деклариращи обекта и предмета на изследване. Констативната (аналитичната) част на формулираните задачи трябва да кореспондира по-тясно с балканските и българските (вкл. трансграничните) акценти на изследването – нещо, което реално е направено в самото изследване, но е доста неясно посочено в

дефинираните тук задачи. Налице е само частично споменаване на България в последната от тях, засягаща препоръчителни според автора мерки, но това не е достатъчно, за да се изясни концептуалната същност на дисертацията.

Първа глава е озаглавена *„Теоретични основи на регионалното изследване на дифузията на заболявания“*, в която Катрин Гоцова прави успешен опит да представи някои фундаментални основи на медицинската география с акцент върху нейната ветеринарна част. В много отношения тя може да се приеме не толкова като по-важна, колкото като по-сложна от гледна точка на научния синтез, а това – макар и условно – я прави и по-трудна за изпълнение. Тук трябва да се признае, че докторантката се е справила успешно. Особено важен принос за българската географска наука е частта, която изяснява същността на епизоотологията и нейната значимост при изследване на процесите, свързани с разпространение на болести сред животните и натрупания опит при използване на научнообосновани механизми за обществено противодействие. Към това трябва да се добавят също задълбочено представените тук качествени и количествени методи, с което до голяма степен се компенсира фрагментарното изброяване на общонаучни и географски методи в увода. Направен е опит да се изведе значимостта на географската среда и нейните конкретни параметри, за да се прилагат диференцирани подходи в политиките за противодействие при разпространението на инфекции. Демонстрирана е висока степен на познаване на пространствената дифузна теория и регионалните методи на изследване.

Във втората глава (*„Фактори и условия за разпространението на заболявания по селскостопанските животни“*) се изясняват предимно някои съществени ветеринарни аспекти на изследвания проблем, но се отдава и дължимото внимание на неговата дифузна същност, а сред водещите елементи на епизоотичния процес специално място е изведено на околната (географската) среда. Така, на практика чрез нейната пространствена интерпретация се подчертава ролята на географския фактор. Ползена стойност тук има описанието на някои механизми за профилактика и комплексно противодействие на епизоотичното разпространение на болести.

В третата глава („Анализ и тенденции на географското разпространение на избрани инфекциозни заболявания по селскостопанските животни“) авторът е изследвал пространствените дифузни аспекти по отношение на три ключови примера, засягащи значими разпространения на заболявания сред животните като: Африканска чума сред свинете; Нодуларен дерматит сред говеда и Син език сред преживните животни. Важен за обществения блок географски науки тук е анализът на икономическите, политическите, социалните и еколичните ефекти, които предизвикват разпространението на болестите и механизмите за превенция срещу тях. Тази глава има най-ясно изразен пространствен характер и най-значима практико-приложна стойност. Представена е водещата роля на антропогенния фактор като последица от различни динамично действащи глобални и регионални процеси.

Заключението на практика е подобно на рецензия повтарящо изброяване на структурните акценти в изследването. Само някои от текстовете, засягащи третата глава, могат да се приемат като фрагментарни елементи на аналитично обобщение с основни изводи от тясно взаимно свързаните три основни части на дисертацията. Това е в много по-висока степен съдържателно изпълнено чрез изводите, представени в края на отделни структурни елементи (1.3. , 2.5. , 3.1.4. и 3.2.4.), но според мен разработката се нуждае от единно, обобщаващо на аналитичен принцип място, където кратко и ясно да са отразени основните резултати от дисертацията.

В пряка връзка с горепосоченото е авторската справка за научните приноси в дисертационния труд. Приемам ги като коректно дефинирани, но смятам, че може да се формулира и авторски принос, свързан с обогатяване на палитрата от приложими методи в българската медицинска география. Ключовите думи за това могат да се търсят в т. 1.1.5. и съответните им проекции в трета глава.

Под формата на препоръка бих искал да посоча, че е необходимо да се изясни обективната същност, степента на синонимност и интегративна конвертируемост при използването на понятията „селско стопанство“ и „земеделие“. Според мен „земеделие“/ „земеделски“ – в смисъла на по-

широкото му тълкование като специфика на дейността – е по-приемливо за разлика от „селско стопанство“/ „селскостопански“ като специфика на мястото.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Рецензираното изследване засяга актуална проблематика и има безспорни приноси. Отличава се със самостоятелност на вложените от докторанта творчески усилия, автентичност, висока методологична и практико-приложна стойност. Може да бъде полезна основа за по-нататъшни изследвания в посочената тематична област.

Това ми дава основание да предложа на почитаемото Научно жури да присъди на докторант Катрин Евгениева Гоцова образователната и научна степен „доктор“, за което със „ЗА“ ще гласувам и аз.

София,
26. 04. 2023 г.

Проф. д-р Марин Русев,
Катедра Регионална и политическа
география, Геолого – географски
факултет, СУ „Св. Кл. Охридски“